

ALGEMENE
UITGANGSPUNTEN
IMPLEMENTATIE
OMGEVINGSWET
6 OKTOBER 2020

Hoe willen wij uitvoering geven aan de uitgangspunten van de Omgevingswet

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Hoofdstuk 1 – Wettelijke uitgangspunten Omgevingswet	4
Hoofdstuk 2 – Onze vertaling	6

Inleiding

De Omgevingswet biedt gemeenten veel vrijheid, zowel in de keuze hoe de wet te implementeren (ambitie/strategie), als in ook het vormgeven van de instrumenten. Dit leidt tot een aantal vraagstukken, zoals:

- Wat is de ambitie/strategie van de gemeente West Betuwe als het gaat om het invoeren van de wet?
- Welke rol ziet de gemeente West Betuwe onder de Omgevingswet voor zichzelf en anderen?
- Hoe vertalen we de algemene uitgangspunten van de Omgevingswet (zoals de wetgever beoogt) in ons eigen handelen?
- Willen we juist bescherming of flexibiliteit bieden bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving?

Al deze vraagstukken maken onderdeel uit van een ambitiebepaling (ofwel sturingsfilosofie) die het uitgangspunt vormt voor:

- 1) Een succesvolle implementatie van de Omgevingswet (hoe geven we invulling aan 'de geest van de wet');
- 2) De wijze waarop de instrumenten: omgevingsvisie, programma's en het omgevingsplan worden ingezet (doorvertaling van de ambitie/strategie naar de specifieke instrumenten).

Hiervoor is het zinvol een aantal 'eigen' uitgangspunten, ook wel te zien als leidende principes op aanpak en proces, vast te stellen.

Paraplubesluit

We zien het vaststellen van deze uitgangspunten als een paraplubesluit. Bij het opstellen en vaststellen van verdere besluiten (zoals omgevingsvisie, participatiebeleid, adviesrecht, etc.) grijpen we telkens terug naar deze principes. We werken deze besluiten dan uit rekening houdend met de eigen West Betuwse uitgangspunten. Passend bij de manier waarop wij als gemeente West Betuwe vinden hoe we het beste invulling geven aan de Omgevingswet en haar doelen/uitgangspunten.

Onze eigen West Betuwse uitgangspunten zijn niet in beton gegoten. Door een proces van monitoring en evaluatie kunnen deze uitgangspunten aangescherpt of gewijzigd worden waar wenselijk. Waarom dan toch vaststellen? Het creëert helderheid, duidelijkheid en eensluidendheid in de verdere uitwerking van implementatie besluitvorming.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 beschrijven we de (verbeter)doelen en een aantal algemene uitgangspunten van de wet. Hoe kijkt de wetgever naar de Omgevingswet? Wanneer werken we als gemeente 'in de geest van de wet'? Vanuit daar maken we in hoofdstuk 2 de vertaling naar onze gemeentelijke praktijk. Hoe kunnen we zorgen voor een juiste vertaling van deze algemeenheden naar principes die bij ons als West Betuwe passen.

Hoofdstuk 1 – Wettelijke uitgangspunten Omgevingswet

Omgevingswet vereenvoudigt en bundelt omgevingsrecht

Het huidige omgevingsrecht bestaat uit tientallen wetten en honderden regelingen voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Elk van die wetten heeft eigen uitgangspunten, werkwijzen en eisen. Om die reden is de wetgeving te ingewikkeld geworden voor de mensen die ermee werken. Daardoor duurt het bijvoorbeeld langer voordat een project in de fysieke leefomgeving kan starten. De door de gemeente gekozen toedeling van functies met de daarbij behorende regels geven houvast aan burgers en bedrijven. De praktijk heeft echter geleerd dat deze functietoekenning niet altijd volledig kan inspelen op de dynamiek van de samenleving. Daarom moet er ruimte zijn om af te wijken van dergelijke regels en om maatwerk te bieden.

Op 1 januari 2022 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet heeft impact op (vrijwel) alle wet- en regelgeving over de fysieke leefomgeving.

Doel van de wet

Het hoofddoel van de Omgevingswet (artikel 1.3) is als volgt omschreven:

Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu gericht op het in onderlinge samenhang:

- a. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, en*
- b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.*

Met de stelselherziening van het omgevingsrecht worden bovendien vier belangrijke verbeteringen nagestreefd. Dat worden ook wel de vier verbeterdoelen genoemd:

- 1. Inzichtelijk omgevingsrecht:** Het omgevingsrecht is inzichtelijk, voorspelbaar en gemakkelijk in gebruik. Er zijn minder regels nodig en ze worden duidelijker en overzichtelijker opgeschreven.
- 2. De leefomgeving centraal:** De fysieke leefomgeving staat op een samenhangende manier centraal in beleid, besluitvorming en regelgeving. De fysieke leefomgeving gaat bijvoorbeeld over bouwwerken, infrastructuur, milieu en erfgoed.
- 3. Ruimte voor lokaal maatwerk:** De Omgevingswet biedt meer afwegingsruimte om doelen voor de leefomgeving te bereiken. Daarbij geldt dat gemeenten bevoegd zijn om regels op te stellen, tenzij er een overkoepelend belang is (decentraal, tenzij...).
- 4. Snellere en betere besluitvorming:** Besluitvorming moet integraal en samenhangend worden georganiseerd. Voor veel vergunningen gaat de reguliere procedure met een doorlooptijd van 8 weken gelden.

Met deze verbeterdoelen wordt het onder de Omgevingswet makkelijker om projecten in de fysieke leefomgeving te realiseren (van kleinschalige activiteiten zoals een uitbouw of dakkapel tot nieuwe woongebieden of duurzame energieprojecten).

Uitgangspunten van de wet

Met de nieuwe Omgevingswet wil het kabinet bereiken dat alle overheden, die bezig zijn met het beheer en de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving, drie elementen in hun werkwijze ontwikkelen: integraal werken, gebiedsgericht werken en samenwerking/co-creatie. Concreet betekent dit dat:

- De verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar worden afgestemd;
- Er meer gebiedsgericht wordt gewerkt en duurzame projecten worden gestimuleerd;
- Gemeenten, provincie en waterschappen meer ruimte krijgen. Zo kunnen zij hun omgevingsbeleid afstemmen op eigen behoeften en doelstellingen, in nauwe samenwerking met (keten)partners, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen.

Verder biedt de wet meer ruimte voor particuliere initiatieven. Dit komt doordat er meer algemene regels gaan gelden, in plaats van gedetailleerde vergunningen. Het doel staat voorop en niet het middel om er te komen. De houding bij het beoordelen van plannen is 'ja, mits' in plaats van 'nee, tenzij'. Zo ontstaat ruimte voor bijvoorbeeld bedrijven en organisaties om met ideeën te komen.

Hoofdstuk 2 – Onze vertaling

Totstandkoming van de West Betuwse uitgangspunten voor ambitie/strategie

Er is gekeken naar de doelstelling, de verbeterdoelen en de algemene uitgangspunten van de wet om de uitgangspunten voor West Betuwe te bepalen. Ook is onderzocht hoe andere gemeenten invulling geven aan de strategie en ambitie van implementatie. Deze input is gelegd naast de input die is opgehaald in twee beeldvormende raadsavonden met de gemeenteraad van West Betuwe (in december 2019 en september 2020). En niet te vergeten, over de sturingsfilosofie is vanwege de recente fusie ook al veel geschreven (herindelingsadvies, coalitieakkoorden en het Bidboek).

Ingezoomd: Samen met de samenleving

Zelf organiserend vermogen in de samenleving krijgt ruimte en vertrouwen om zelf initiatieven te ontplooiën; ondersteuning vanuit de gemeente wordt in dit kader geboden door bijvoorbeeld de gebiedsmakelaars, de kernagenda's en de leefbaarheidsbudgetten. Samenwerken met de samenleving betekent ook dat opvattingen van de samenleving serieus worden genomen. De gemeente weegt zowel de belangen van initiatiefnemers als maatschappelijke belangen mee die een minder luide stem in het debat hebben. Niet alles is automatisch mogelijk; op bepaalde onderwerpen ziet West Betuwe een belangrijke taak als hoeder van het zwakkere belang. Ook is de gemeente soms regisseur (en uitvoerder), omdat op sommige onderwerpen een meer sturende of soms dwingende rol van de gemeente noodzakelijk is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan grote opgaven als klimaatadaptatie, de inclusieve samenleving en energietransitie. Bij thema's waar de gemeente een bijzondere ambitie heeft, is extra inzet vanuit de gemeente vanzelfsprekend. Bovendien zal de gemeente op het gebied van deze maatschappelijke opgaven ook een extra inspanning vragen van de samenleving.

Bovenstaande krijgt op een later moment een doorvertaling naar het nog op te stellen (uitgangspunten voor) participatiebeleid. Voor nu is het belangrijk als uitgangspunt op te nemen dat het gesprek met de samenleving vanzelfsprekend is bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. En dat de gemeente zal denken en handelen vanuit mogelijkheden en vertrouwen (ja, mits i.p.v. nee, tenzij)".

Ingezoomd: Afstemming met andere overheden

De Omgevingswet gaat uit van meer decentrale beleidsvrijheid. Europese, nationale en provinciale belangen worden echter nog steeds behartigd door de hogere overheden. Bovendien behouden waterschappen de autonome bevoegdheid om regels te stellen ten aanzien van de waterhuishouding. Onder de Omgevingswet gebruiken ze daar de waterschapsverordening voor.

Keuzes van deze andere overheden kunnen de keuzemogelijkheden voor de gemeente West Betuwe beperken. Wettelijke regels 'van bovenaf' worden uiteraard gerespecteerd. Bij de totstandkoming van beleid en regelgeving van andere overheden wenst de gemeente West Betuwe vroegtijdig mee te denken. Dit met als doel om problemen bij lokale toepassing van hogere regelgeving te voorkomen. Bij conflicterende visies van andere overheden wordt vroegtijdig het gesprek aangegaan.

Bij voorkeur om conflicten te verminderen, of anders in ieder geval de consequenties in beeld te hebben.

Anderzijds kunnen keuzemogelijkheden voor de gemeente West Betuwe bijdragen aan meekoppelkansen. West Betuwe kan bijdragen aan ontwikkelingen 'van bovenaf' en daar een lokale invulling aan geven. Afstemming en samenwerking met verschillende overheden draagt bij aan slimmere oplossingen, vooral als het om complexe opgaven gaat en gebiedsoverstijgende belangen, zoals het geval is voor klimaat en duurzaamheid.

Hoe verhouden deze uitgangspunten zich tot de nota van uitgangspunten voor de omgevingsvisie resp. het omgevingsplan?

Het gaat hier met name om uitgangspunten, die richting geven aan het proces/ aanpak van de Omgevingswet. Inhoudelijke uitgangspunten voor bijvoorbeeld de omgevingsvisie worden apart vastgesteld in de nota van uitgangspunten voor de omgevingsvisie respectievelijk het omgevingsplan. Deze nota's worden separaat aan de gemeenteraad ter besluitvorming aangeboden.

De 7 West Betuwse uitgangspunten voor implementatie Omgevingswet

1. Ruimte bieden voor particuliere en private initiatieven;
2. Alleen noodzakelijke regels, overzichtelijk geordend, met ruimte voor lokaal maatwerk;
3. Gesprek met de samenleving is vanzelfsprekend; denken en handelen vanuit mogelijkheden en vertrouwen (ja, mits i.p.v. nee, tenzij);
4. Informatie is inzichtelijk en (digitaal) toegankelijk. Inwoners en partners begrijpen wat de gemeente wel en niet doet;
5. Goede samenwerking in de keten met andere overheden & partners;
6. Snelle en integrale besluitvorming over de fysieke leefomgeving;
7. Besluitvorming is transparant en kenmerkt zich door integer handelen.